

Plan van aanpak Loreregistratie

Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer
Afdeling Milieu- en Natuurbeheer

November 2000

Inhoud

1. Inleiding
2. Doel van het project
3. Projectresultaat
4. Betrokken partijen
5. Organisatie
6. Aanpak, planning en begroting

Auteur: Peter Montanus

1. Inleiding

Dit project geeft een beschrijving van het plan van aanpak van het project Loraregistratie. In een apart document, het Voorlichtingsplan Loraregistratie, wordt een specifieke uitwerking van de communicatie rond dit project gegeven.

Met de inwerkingtreding van de Landsverordening grondslagen natuurbeheer en – bescherming op 7 augustus 1998 zijn de Nederlandse Antillen toegetreden tot diverse internationale verdragen inzake de bescherming van fauna en flora, behoud van biologische diversiteit en het beheer en de bescherming van ecosystemen en habitats. De Landsverordening schrijft voor dat de eilandsraad uiterlijk binnen twee jaren na inwerkingtreding van de landsverordening, dus voor augustus 2000 (deadline is inmiddels verlengd tot 1 februari 2001), voorschriften vaststelt ter uitvoering van de verplichtingen die hieruit voortvloeien.

Bonaire is het domicilie van de Bonaireaanse papagaai: de Lora (*Amazona barbadensis*) ofwel geelvleugelamazone. Deze zeldzame vogel wordt met uitsterven bedreigd. De soort wordt internationaal beschermd door het CITES-verdrag (Convention on International Trade in Endangered Species of wild fauna and flora, bijlage I). Ook de nationale wetgeving beschermt de Lora sinds 1926. Zo is het verboden een Lora te vangen, te doden, te verkopen en de nesten te verstoren.

Uit tellingen in 1998 en 1999 is gebleken dat op Bonaire 350 tot 400 Lora's in het wild leven. Dat is 25% minder dan vijf jaar daarvoor. Mogelijk zijn er toch meer Lora's, maar hier zijn geen bewijzen voor. Een droge zomer kan desastreuze gevolgen hebben voor deze smalle populatie. In 1978 bijvoorbeeld, zijn door een droge zomer ongeveer 200 Lora's van de honger omgekomen.

Naar schatting leven op het eiland honderden van deze papagaaien in gevangenschap. De schatting lopen zelfs op tot 1500 gevangen Lora's.

Van januari 1998 tot en met juni 1999 is op Bonaire een grote educatieve campagne georganiseerd over de Bonaireaanse papagaai: de Lora. Doelstelling was de inwoners van Bonaire bewust te maken van de bedreigende situatie waarin de Lora zich bevindt. Doelgroepen waren leerlingen van kleuter- en basisscholen (2350 kinderen) en de overige bevolking van Bonaire. De campagne werd grotendeels gefinancierd door het WNF/RARE en gesponsord door enkele lokale bedrijven. De uitvoering was in handen van de coördinator Natuur- en Milieueducatie, de actiegroep Save de Lora en een grote groep vrijwilligers. De campagne heeft een groot deel van de Bonaireaanse bevolking bereikt (87%). Er zijn indicaties dat als gevolg van deze voorlichtingscampagne tal van gevangen vogels zijn vrijgelaten. Zo zouden in Rincón nu nog slechts ca. 100 gevangen Lora's aanwezig zijn.

In het Natuurbeleidsplan Bonaire 1999 – 2004 wordt aangegeven dat de Lora, een endemische ondersoort, voor zijn voortbestaan geheel afhankelijk is van Bonaire. Het vangen van de vogels, het wegnemen van jongen uit nesten en het doden van Lora's om vruchten en gewassen te beschermen, vormt de grootste bedreiging. Andere bedreigingen zijn: verlies, versnippering en aantasting van broed- en leefgebieden. Mede daarom wordt het areaal beschermd natuurgebied uitgebreid.

Het Eilandbestuur zal via voorlichting, toezicht en vervolging deze bedreiging tegengaan. Een van de maatregelen uit het Natuurbeleidsplan is een verplichte registratie van alle kooivogels.

Deze verplichting vloeit voort uit het Cites-verdrag en art. 11.1 en art. 5.2 van de Landsverordening grondslagen natuurbeheer en –bescherming.

Afgezien van de wettelijke verplichtingen is het voor Bonaire belangrijk de Lora veilig te stellen vanwege het feit dat deze vogel, naast de flamingo, gezichtsbepalend is vanuit oogpunt van natuurbeheer en (eco)toerisme. Als Bonaire niet aan de internationale verplichtingen voldoet kan dat sterke negatieve publiciteit tot gevolg hebben.

Het onderhavige plan beschrijft hoe de registratie van Lora's in gevangenschap wordt uitgevoerd.

2. Doel van het project

Ondanks de wettelijke bescherming worden nog steeds jonge Lora's uit de nesten gehaald, verkocht en in kooien gehouden. Om de nationale- en internationale wetgeving daadwerkelijk te kunnen handhaven, dienen de kooivogels die momenteel stilzwijgend worden gedoogd te worden geïdentificeerd en geregistreerd. Daarna zijn niet geïdentificeerde en/of niet geregistreerde vogels in handen van mensen als illegaal herkenbaar. Zo wordt dus de handhaafbaarheid van de bestaande wetgeving vergroot. Dat is hard nodig, want voor de wilde Lora's op Bonaire is het inmiddels vijf voor twaalf.

Het doel van het project is:

alle (minimaal 90%) momenteel in gevangenschap gehouden Lora's te identificeren en registreren.

Daarnaast worden afspraken gemaakt met de handhavende instanties over passieve en actieve handhaving van de wet.

Gevolg op de langere termijn van deze éénmalige actie moet zijn dat de sociale norm wordt dat wilde Lora's niet meer als huisdier worden gehouden en actief worden beschermd. De identificatie en registratie van Lora's is een logisch vervolg op de bewustwordingscampagne in voorgaande jaren. Met deze actie laat Bonaire zien dat het hen ernst is met de bescherming van de Cites-soorten, waarvan de Lora er één is.

Reikwijdte

In Aruba is medio 1995 een actie gehouden om alle op de Cites-lijst geplaatste dieren, die daadwerkelijk als huisdier of in gevangenschap worden gehouden te voorzien van een identificatiechip. Het ging om 1800 vogels, vooral Prikichi maar ook Lora's, Ara's en een paar Morkoi's en aapjes. De eigenaar werd hiervoor NAF 25,- in rekening gebracht. Van de 1800 dieren zijn twee vogels overleden als gevolg van de inplanting van de chip. Dit gegeven werd breed uitgemeten in de lokale kranten.

De vraag doet zich voor of het identificeren en registreren op Bonaire moet worden beperkt tot Lora's. Het Cites-verdrag en de uitwerking daarvan in de Landsverordening grondslagen natuurbeheer en –bescherming schrijven voor dat *alle* beschermde soorten in gevangenschap moeten worden geregistreerd. Omdat het van groot belang is dat de Lora-registratie goed verloopt en omdat het een groot aantal vogels betreft, wat op zich al bewerkelijk genoeg is, wordt gekozen voor een stapsgewijze aanpak: eerst de Loreregistratie, daarna de overige soorten. De ervaring die nu met de Lora's wordt opgedaan, kan in de toekomst goed worden benut bij de registratie van andere dieren. Om een idee te krijgen van de aantallen waar het

dan om gaat, zal bij de huisbezoeken in het kader van de Loreregistratie al wel een inventarisatie van deze soorten plaats vinden. Cites-soorten die vermoedelijk op Bonaire aanwezig zijn, zijn: verschillende soorten aapjes, katachtigen zoals Ocelot en Tijgerkat, landschildpadden, parkietjes, Geelvleugel Ara, Hyacinth, Military Macaw, Sulphur-crested Cockatoo en Goffins Cockatoo.

3. Projectresultaat

Het projectresultaat is een registratie van alle Lora's die momenteel als huisdier worden gehouden. Geregistreerde Lora's moeten eenvoudig als zodanig herkenbaar zijn. Daarnaast levert het project een databank op van Lora's in gevangenschap. Deze databank kan worden gebruikt om het handelsverbod te handhaven.

Programma van eisen

- **Identificatie.**
Het éénmalige project moet een waterdicht systeem voor identificatie van de huidige populatie gevangen vogels opleveren. De fraudegevoeligheid moet minimaal zijn en ook de kosten moeten laag blijven.. Het simpelweg ringen van de vogels is de meest aangewezen methode voor Bonaire.
- **Databank.**
Ook het onderhoud van het systeem moet minimaal zijn. Liefst moet het gaan om een éénmalige actie. De databank kan in voorkomende gevallen worden geraadpleegd om het verbod op handel in Lora's te controleren. De databank zal bestaan uit een eenvoudig Excel-bestand en zal aanwezig zijn in de pc van de coördinerende handhavende instantie en bij DROB.
- **Registratiebewijs**
Van inschrijving in het register wordt aan de houder een bewijs verstrekt ingevolge art. 5.3 van de Landsverordening grondslagen natuurbeheer en –bescherming. De houder is verplicht de coördinerende handhavende instantie schriftelijk te informeren bij verandering van houder, overlijden of krijgen van nageslacht van de geregistreerde vogel.
- **Voorlichting.**
Het project slaagt alleen als zoveel mogelijk mensen hun kooivogel laten registreren. Gemikt wordt op minimaal 90%. Dat vereist een goede voorlichting vooraf en tijdens het project. Tijdens, maar vooral na afloop van het project dient actief aandacht te worden geschonken aan publiciteit over de handhaving van de wetgeving. Ook over het kweken van Lora's in gevangenschap kan in latere instantie voorlichting worden gegeven.
Er dient een apart voorlichtingsplan te worden opgesteld voor deze actie waarbij nadrukkelijk aansluiting wordt gezocht bij de campagne uit '98 en '99.
- **Logistiek.**
De drempel voor de registratie moet laag zijn. Het is klantvriendelijk om voor de registratie naar de mensen toe te gaan. Op deze manier kan het project ook goed worden gefaseerd. Daarnaast levert het voor de vogels minder stress op als ze niet

hoeven te worden getransporteerd. Mensen die niet thuis zijn, kunnen op een centraal adres terecht voor registratie. Gepleit wordt voor een aanpak per wijk/dorp, zodat het aanbod beter kan worden gereguleerd.

- Capaciteit.

Gedurende de actieperiode dient voldoende bekwaam personeel aanwezig te zijn om de vogels te registreren. Voor het berekenen van de benodigde capaciteit gaan we uit van maximaal 1000 Lora's die moeten worden geregistreerd. Bij een gemiddelde van 40 vogels per werkdag over een periode van vijf tot zes weken, gaat het om 2 teams van 2 medewerkers.

- Actieperiode.

De periode waarbinnen de vogels geregistreerd kunnen worden, dient ruim genoeg te zijn. Gekozen is voor 1 week per wijk/dorp, enerzijds omdat in sommige wijken vermoedelijk zoveel tijd nodig is om alle Lora's te registreren, anderzijds omdat een vaste periode per wijk makkelijk is in de communicatie naar de bevolking. In totaal gaat het om 5 weken + 1 week uitloop. Dat is gemiddeld 40 Lora's per werkdag in de periode 5 februari – 16 maart 2001 (week 6 t/m week 11).

Antriol	1 week
Nikiboko/Amboina	1 week
Playa /Sabana/Belnem	1 week
Nort Salina/Republiek	1 week
Rincón	1 week
Uitloop	1 week

- Kosten.

Getracht moet worden de kosten zo laag mogelijk te houden. In het Natuurbeleidsplan is Naf 15.000,- voor deze activiteit uitgetrokken (actie H3). Hoewel de registratie een wettelijke verplichting is, wordt ervoor gekozen de houder van Lora's niet aan te slaan. De handhaving is immers nooit serieus ter hand genomen en het houden van Lora's is een ingesleten gewoonte op Bonaire. Bovendien werkt het heffen van een registratiebedrag sterk drempelverhogend.

- Handhaving.

De handhaving dient direct na het registratieproject serieus opgepakt te worden. Één handhavende instantie (SSV?) is coördinerend en het centrale aanspreekpunt. Hierover moeten afspraken worden gemaakt met de handhavers en het Openbaar Ministerie. De afdeling Juridische en Algemene Zaken dient er zorg voor te dragen dat de Eilandsverordening Natuurbeheer en –bescherming zo spoedig mogelijk aan de Eilandsraad wordt aangeboden voor bekrachtiging. Pas daarna zijn stevige sancties mogelijk op overtreding van de wet.

- Opvang.

Gevolg van een strikte handhaving kan zijn dat vogels in beslag moeten worden genomen. Hiervoor moet voor een langere periode (vele jaren) een adequate opvang worden gecreëerd. Uiteraard moet er permanent toezicht zijn op de volière. LVV is bereid de vogels op te vangen, te verzorgen en bewaken. LVV heeft al een educatieve functie. De Lora-opvang past daar goed in.

Het zou voor in beslag genomen Lora's mogelijk moeten zijn de wilde populatie te versterken.

- Tijdstip.
De registratie moet gereed zijn vóór aanvang van het nieuwe broedseizoen van de Lora, dat wil zeggen voor mei/juni 2001. Handicap is dat, afgezien van inbeslagname, dan wellicht nog geen goede sanctiemogelijkheden aanwezig zijn. Geen actie voeren betekent echter dat opnieuw een broedsel verloren zou kunnen gaan, terwijl het voor de Lora al vijf voor twaalf is.

4. Betrokken partijen

De volgende doelgroepen zijn betrokken:

- Houders van gekooide Lora's
- Dierenarts

Overheid

- VoMil/MiNa
- DROB/MN
- LVV
- JAZ
- VBO
- Openbaar Ministerie
- SSV
- Politie
- Milieupolitie

NGO's

- Stinapa
- NME-coördinator
- Amigu di Tera
- Save de Lora

5. Organisatie

Opdrachtgever is het BC. Het projectteam bestaat uit:

Peter Montanus (DROB)

Janneke van Gerwen (NME)

Fransisco Clarinda (SSV)

Fernando Simal en George Thode (Stinapa)

Raymond Emers (LVV)

6. Aanpak, planning en begroting

Vorbereidingsfase

Nr.	Activiteit	Wie	Wanneer gereed	Kosten Naf	Opmerkingen
V1	Advies vragen en uitzoeken identificatiesysteem (ringen)	DROB/NME	November 2000	P	VoMil consulteren Dierenarts consulteren RARE benaderen Aruba benaderen
V2	Ontwerpen Databank Loraregistratie	VoMil	Januari 2001	P	
V3	Voorlichtingsplan maken	DROB/NME	December 2000	P	
V4	Overleg met alle betrokken partijen	DROB	November – december 2000	P	
V5	Afspraken met SSV maken over uitvoeringscapaciteit	DROB	December 2000	P	
V6	Vaststellen waar en hoe het ringen plaats vindt	DROB	December 2000	P	
V7	Afspraken maken over handhaving	DROB	December 2000 – januari 2001	P	
V8	Plan maken voor opvang voor in beslag genomen Lora's	DROB/LVV	December 2000 – januari 2001	P	
V9	Financiering regelen	DROB	December 2000	P	
V10	Sanctiemogelijkheden vergroten	JAZ	Januari – februari 2001	P	Eilandsverordening Natuurbeheer en- bescherming

Uitvoeringsfase

Nr.	Activiteit	Wie	Wanneer	Kosten Naf	Opmerkingen
U1	Aanschaf ringen en tangen	DROB	Januari 2001	gratis	
U2	Personeelsinzet	DROB/SSV/NME/ LVV/JAZ	Januari – maart 2001	P	
U3	Onderricht uitvoerders	DROB/SSV/Dierenarts	Januari 2001	P	
U4	Bouw volière	DROB/LVV	Februari 2001	4.000	Volière voor in beslaggenomen vogels
U5	Uitvoering voorlichtingsplan	DROB/VBO/NME/Stinapa	Januari – maart	8.500	
U6	Briefing betrokken	DROB/SSV	Januari	P	

	partijen		2001		
U7	Ringen van de vogels	SSV/DROB	Februari – maart 2001	P	
U8	Handhaving	SSV, milieupolitie, politie	Vanaf april 2001	P	

Het totale benodigde budget bedraagt Naf 12.500,- Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de ringen en tangen gratis ter beschikking worden gesteld door RARE/World Parrot Trust. De grootste kostenpost wordt verder gevormd door de communicatie. Hiervoor is een apart plan opgesteld waarin de activiteiten en de kosten worden gespecificeerd.

November 2000

Peter Montanus
Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer
Afdeling Milieu- en Natuurbeheer